

Roll No.

Total No. of Pages : 4

Total No. of Questions : 9

पूर्वमध्यमा प्रथमखण्ड

विषय कोड : 514

साहित्यम्

चतुर्थ-प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देशाः सर्वे प्रश्नाः संस्कृतभाषायाएव समाधेयाः -

1. उचितविकल्पं चित्वा लिखत -

5×1=5

(क) चन्द्रालोकस्य मङ्गलपद्ये कस्याः देव्याः स्तुतिः कृतं अस्ति ?

(i) मातासरस्वत्याः

(ii) कुलदेव्याः

(iii) माता दुर्गायाः

(iv) माता लक्ष्म्याः

(ख) चन्द्रालोकस्य कर्ता अस्ति -

(i) महादेवः

(ii) जयदेवः

(iii) कालिदासः

(iv) भारविः

(ग) शृंगाररसस्य स्थायी भावोऽस्ति -

(i) रतिः

(ii) शोकः

(iii) हासः

(iv) शमः

(घ) किरातार्जुनीयम् ग्रन्थे सर्गाः -

(i) विंशतिः

(ii) अष्टादश

(iii) सप्तादश

(iv) दश

(ड) किरातार्जुनीय इति काव्यस्य नायकः कः -

(i) अर्जुनः

(ii) भीमः

(iii) नकुलः

(iv) सहदेवः

2. रिक्तस्थानानि पूरयत -

5×1=5

(दश, कुलजां, पराभवं, दुर्लभं, दोषविमर्शः)

(क) असमर्थः.....द्वितीय मयूखे वर्णनमस्ति।

(ख) हितं मनोहारि च.....वचः।

(ग) वृजन्ति ते मूढधियः.....।

(घ) कुलाभिमानी.....नराधिपः।

(ड) चन्द्रालोके.....मयूखाः सन्ति।

3. सत्यकथनानां समक्षे 'आम' असत्यकथनानां समक्षे 'न' इति लिखत -

5×1=5

(क) चन्द्रालोक रचना मयूखेषु अस्ति।

(ख) किरातार्जुनीयम् खण्डकाव्यम् अस्ति।

(ग) चन्द्रालोके सप्त मयूखाः सन्ति।

(घ) पाण्डवानां अग्रजः युधिष्ठिरः आसीत्।

(ड) किरातार्जुनीय इति ग्रन्थे प्रधान रसः वीरः अस्ति।

4. युगमेलनं कुरुत -

5×1=5

(क) गुणनिरूपणम् - महाकाव्यम्

(ख) भारवेः - चतुर्थमयूखे

(ग) जयदेवस्य माता - अर्थगौरवम्

(घ) द्रौपदी - सुमित्रा

(ड) किरातार्जुनीयम् - नायिका

5. एकपदेन उत्तरत (केचन पञ्च) - 5×2=10

- (क) केषां समृद्धेः समाचारं श्रुत्वा द्रोपदी उद्वेगिता जाता ?
- (ख) जयदेवस्य पितुः नाम किम् अस्ति ?
- (ग) भारवेः उपाधिः कः ?
- (घ) भारवेः कस्य सम्प्रदायस्य आसीत् ?
- (ङ) जयदेवस्य मते कति गुणानां सन्ति ?
- (च) काव्यलक्षणविमर्शः कस्मिन् मयूखेऽस्ति ?
- (छ) अर्जुनः कीदृशो नायकोऽस्ति ?

6. लघूत्तरीया प्रश्नाः (केचन पञ्च समाधेयाः) - 5×4=20

- (अ) चन्द्रालोकग्रन्थस्य मंगलश्लोकं लिखत।
- (ब) हेतुलक्षणस्योदाहरणं लिखत।
- (स) चन्द्रालोकः आधारीकृत्य 'काव्यपरिभाषा' लिखत।
- (द) अर्जुनस्य चरित्रचित्रणं कुरुत।
- (ङ) 'हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः' उक्तिरियं स्पष्टयत।
- (च) सुयोधन पदस्य कोऽर्थः भवति, स्पष्टयत्।
- (छ) महाभारते किरातार्जुनीये च मध्ये कथायां अन्तरं लिखत।

7. कंठस्थीकृतः द्वयोः श्लोकौ लिखत। 2×5=10

8. किमपि द्वयोः श्लोकयोः व्याख्यां कुरुत - 10×2=20

- (अ) गुणानुरक्तामनुरक्तसाधनः कुलाभिमानी कुलजां नराधिपः।
परैस्त्वदन्यः के इवापहारयेन्मनोरमा मात्मवधूमिव श्रियम्॥
- (ब) पुराऽधिरूढः शयनं महाधनं विबोध्यसे यः स्तुतिगीतिमङ्गलैः।
अदभ्रदभार्मधिशय्य स स्थर्ती जहासि निद्रामशिवः शिवारुतैः॥

(स) विहाय शान्ति नृपधाम तत्पुनः प्रसीदसन्धेहि वधाय विद्विषाम्।
ब्रजन्ति शत्रूनवधूय निःस्पृहा शमेन सिद्धिं मुनयो न भूभृतः॥

9. दीर्घोत्तरीया प्रश्नाः — द्वयोः समाधेया।

2×10=20

(अ) किरातार्जुनीयस्य प्रथमसर्गस्य सारांशो लिख्यताम्।

(ब) चन्द्रालोककारस्य परिचयं लिखत।

(स) जयदेवस्य कृतयः लिखत।

(द) भारवेः काव्यकलायाः समीक्षां कुरुत।